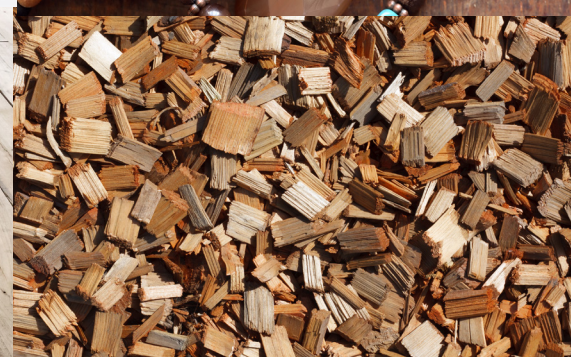

FORBRUGERGUIDE TIL BRUG AF TRÆ

INDHOLD:

1. INTRO

Positive egenskaber ved træ som forbrugsmateriale

Fakta: Vidste du at skove og træer...

2. Hvad bruger vi træ til?

Varme og energi

Huse og interiør

Papir

Bambus som alternativt materiale

FSC som standard

3. Hvad kan du selv gøre?

Cirkulær økonomi

Hvad kan du selv gøre?

Kende kæden/produktet

FSC mærkning

Røjrisko arter

Alternativer (lesser known timber species, bambus).

4. Hvordan fungerer en skov?

Skoven er et samfund

Biodiversiteten

Mennesker og Skove

Typer af skov

Vand

5 om skoven

Skov og klima - CO2

5. 'Verdens Skove'

6. Referenceliste

1. INTRO

Vi lever i en tid, hvor klima og bæredygtighed er emner, som er umulige at undgå og for mange er det vigtigt, at kunne tage et bæredygtigt valg som forbruger.

Her er træ og træprodukter ofte et populært tilvalg, da træ ikke alene føles som et mere naturligt og sundt materiale, men også fordi vi de seneste år er blevet fortalt igen og igen, at træer er et våben i kampen mod klimaforandringer.

Men for at de positive effekter ved træ som forbrugsmateriale skal være ved, må vi mennesker hele tiden genoverveje vores tilgang til skove og til skovforvaltning.

Løsningen er desværre ikke så simpel, som blot at plante millioner af nye træer. Tilgangen til træ som klimamateriale må medtage mange faktorer.

Vi håber derfor, at denne guide vil give dig - forbrugeren - mulighed for at træffe mere nuancerede og oplyste valg.

Faktaboks

Vidste du at skov og træer...

- **Kan beskytte drikkevand.** Træer er med deres enorme rodsystem med til at filtrere og rense det vand vi drikker.
- **Er luftrensende.** Udover at opsuge CO2, renser træer også luften for dårlige luftpartikler og for stoffer som nitrogenoxider, ammoniak, svovldioxid og ozon
- **Forbedrer vores immunforsvar.** Jo mere vi udsætter os for forskelligartede og naturlige bakterier, jo bedre bliver vores kroppe til at bekæmpe infektioner
- **Kan gavne vores mentale helbred.** Adskillige studier viser, at det at være i naturen nedsætter angst og stress og forbedrer mange psykiske diagnoser
- **Giver os ilt.** Træer laver fotosyntese, hvorved de frigiver ilt
- **Kan forebygge oversvømmelser og naturkatastrofer.** Skov og træer kan holde både på vand, jord og næringsstoffer og kan forhindre erosion (kollaps og flytning og forringelse/udvaskning af jord)
- **Påvirker det lokale klima.** Skove påvirker det lokale klima ved at reflektere solens stråler og give skygge på jorden. Desuden er især regnskoven skyld i at en del af den regn der falder over skoven, fordampes og bliver til skyer der skygger og giver ny regn.
- **Påvirker det globale klima.** Skove optager og lagrer CO2. Det er en enormt vigtig positiv effekt i den nuværende klimakrise. Omvendt udlædes al den oplagrede CO2 når vi brænder skovene af som fx biomasse, hvilket har store negative konsekvenser for klimaet.
- **Huser 80% af alle landlevende arter**

10 positive egenskaber ved træ som forbrugsmateriale

- 1: Træ er en fornybar ressource, hvis vi sørger for at købe det fra bæredygtigt skovbrug
- 2: Træ fungerer som kulstoflager, også efter det er fældet.
- 3: Træ kan erstatte meget energitunge materialer såsom beton, stål og bomuld og på denne måde spare en masse CO2 udledning i produktionen af disse materialer. Derudover er det også billigere at producere.
- 4: Ved at købe af træ fra bæredygtigt skovbrug, kan vi gøre skoven til en økonomisk gevinst for de lokale, i stedet for at de bliver fældet til fordel for mere landbrug.
- 5: Træ kan genbruges flere gange, til forskellige ting. Husker du f.eks. Modedillen med 'pallebænke'
- 6: Træ er et meget fleksibelt materiale, hvilket bl.a. gør det modstandsdygtigt over for jordskælv, når det benyttes som byggemateriale
- 7: Træ udleder ikke usunde stoffer til vores indeklima og det ånder naturligt
- 8: Det er sundt at bo i - og med - træ og skov. Forskere har bevist at udsigt til grønne områder, klart forbedrer menneskets koncentration og helbred.
- 9: Træ er smukt at se på og rart at røre ved og giver os en positiv følelse af større forbindelse til naturen
- 10: Træ er hygiejnisk. Det udtørre og dræber bakterier og er nemt at holde rent

2. HVAD BRUGER VI TRÆ TIL?

Træ har været menneskets faste følgesvend, siden vi først lærte hvordan træ kan både brænde og afgive varme, og forarbejdes til et væld af materialer.

Mens ressourcer som f.eks beton (lavet af sand og sten) og metal er begrænsede ressourcer og aldrig kan erstattes, kan vi plante flere træer. Det giver god mening at erstatte meget klimatunge materialer som netop beton og stål med træ og derfor plante mere skov til dette.

Men især på den korte bane - og grundet klimaforandringerne - er det dog vigtigt at vi også har fokus på at bevare træer og de skove hvor de gror. Særligt skove og træer som lagrer meget kulstof og suger meget CO₂ fra atmosfæren, bl.a.

træer i regnskove og i gamle naturskove.

En anden årsag til at det er utrolig vigtigt at bevare vores nuværende skove, er at de huser et væld af biodiversitet. Biodiversitet handler om mangfoldighed og hvor mange arter der eksisterer indenfor et givent område.

Forskellige typer træ har forskellige egenskaber. Man snakker om 'blødt' eller 'hårdt' træ og om hvor meget træet 'arbejder' - dvs. ændrer sig når det møder fugt og varme.

Ikke alle arter egner sig til det samme, nogle er bedre til indendørs brug, andre til udendørs brug. F.eks. Er bøg og egetræ hårde og slidstærke træsorter, mens grantræ og birk er eksempler på træ som er blødt og let at arbejde med og som bl.a. egner sig godt til møbler og indendørs interiør.

Varme og energi

Fra brændeovnen i den private stue og det private pillefyr, til masseafbrænding på varmeværker - træ der brænder frigør varmeenergi.

I Danmark har vi såkaldte biomasse anlæg, hvor træflis eller -piller afbrændes for at give varme til danske hjem. Biomasse er blevet kritiseret meget de seneste år. Det er det både fordi biomasse lægger yderligere pres på skovene i hele verden og fordi træ ofte importeres langvejs fra og den transport frigiver også CO₂.

Men også fordi biomassen regnes som CO₂ neutral, på trods af at der frigives CO₂ ved afbrænding. Samtidig kan man ikke bare regne med at det er gjort ved at plante nye træer, da træer tager mange år om at opnå samme CO₂ optag. Der er derfor meget fokus blandt kritikere på at undgå såkaldt 'CO₂ gæld' eller 'CO₂ aflad'.

Biomasse kan være en fornuftig kilde til energi i et meget begrænset omfang og altså slet ikke i de mængder vi bruger i Danmark i dag.

Bæredygtige tip

Stil krav til din fjernvarme leverandør og pres på for mere bæredygtige energikilder, som sol og vind.

Spar på varmen, ligegyldigt hvor den kommer fra, så du også sparer på de kilder der producerer varmen.

Hvis du har et privat pillefyr eller brændeovn, så køb FSC certificerede piller/brænde og gerne produceret af rester fra en FSC tømmerproduktion.

Huse og interiør

I Norden har vi altid været glade for at bygge i træ og det er en trend, der for alvor er på vej tilbage. Træ er billigt og funktionelt, og kan bruges til alt fra tag, facader og terrasser udvendigt, til konstruktioner, indvendig beklædning, installationer og møbler. Faktisk er det muligt at bygge et hus kun af træ.

Udover at være smukke og have et godt indeklima, har træhuse og interiør også den store fordel at det fungerer som et kulstoflager. Der diskuteres dog fortsat blandt forskere hvor meget karbon der kan siges at være lagret i fældet træ.

Bæredygtige tip

Når du køber træ, så brug genbrugstræ, og gå efter certificeringer der sikrer, at træet ikke er en truet art og er forvaltet på en bæredygtig måde. Læs mere om certificeringer længere nede i kapitlet.

Papir

Udtrykket 'at fælde hele regnskoven' bruges tit når kollegaen eller med-studenten går amok med printeren. Og det er ikke ved siden af. Papir fremstilles stadig i stor stil af træ - mere præcist af træfibre også kaldet cellulose.

Træfibre løber på langs i en træstamme som lange afstivende fibre. Ved en mekanisk proces skiller man disse fibre ad og sætter dem sammen igen på ny. Dog er det i dag langt fra alt træ til papirproduktion der stammer fra regnskov.

Bæredygtige tip

Print kun det absolutte nødvendige, brug evt. bagsiden af fejlprint, sørg for at det papir der bliver brugt er FSC-certificeret papir eller har miljømærkerne Svanemærket eller Blomstermærket, som er to miljømærkninger, der også stiller krav til bæredygtighed.

Bambus som alternativ

Bambus, som kommer fra græsfamilien, kan også bruges til et væld af forskellige produkter bl.a. køkkenredskaber, tøj, tandbørster, sugerør, møbler, lamper, tæpper og som materiale til konstruktion af bygninger.

Bambus kan være en forsvarlig ressource da bambus vokser hurtigt, og da pesticider og kunstgødning ikke er nødvendig i dyrkningen.

Der findes også FSC-certificeret bambus. Biomasse kan være en fornuftig kilde til energi i et meget begrænset omfang og altså slet ikke i de mængder vi bruger i Danmark i dag.

FSC Standard

FSC er en international non-profit mærkningsordning til træ og papir, der blev grundlagt i 1993. Den har 1.168 medlemmer i 90 lande.

FSC hverken producerer eller sælger varer. FSC udvikler og ejer standarderne for FSC-certificering af ansvarligt drevet skov (forest management (FM) certificering) og for handel med træ (chain of custody (CoC) certificering).

3. HVAD KAN DU SELV GØRE?

Udover at købe FSC certificeret, når du har muligheden, og følge de små tips til mere bæredygtighed i hverdagen, er det også gavnligt at kende de større linjer bag træ som forbrugsmateriale og i det hele taget vide, hvordan der altid er en kæde af aktiviteter der er forløbet før du får f.eks. et stykke træ i hånden. Du har overraskende stor indflydelse som forbruger, hvis du kender til disse principper:

Cirkulær økonomi

Store dele af verdens produktion er baseret på den lineære økonomiske model, som er forankret i processen "Ekstraher-producer/fremstil-bortskaf". Når det kommer til træer, så foregår det ved at disse bliver fældet, et produkt bliver fremstillet, og efter brug bliver produktet så bortskaffet.

Overordnet lægger den lineære økonomiske model et hårdt pres på klodens naturressourcer. Derudover skabes en stor miljøbelastning og et enormt affaldsproblem. Som helhed er den lineære model mangelfuld og ødelæggende for økosystemets grænser og kapacitet.

Den cirkulære økonomi fungerer derimod som et livscyklus tankesæt, der går hånd i hånd med en bæredygtig udvikling. Med en langsigtet orientering tilstræber den cirkulære økonomi at udskifte

"smid-ud" konceptet med smartere, mere effektive og langtidsholdbare design, brug af materialer og genanvendelse.

Der skabes nye produkter af brugte ressourcer ved bl.a. upcycling og der fremstilles produkter der kan repareres, for at begrænse brug af nye ressourcer.

Et af nøgle aspekterne er altså genanvendelse, så klodens ressourcer bliver anvendt i så lang tid som muligt. Affald anvendes som en ressource og mængden af affald der ikke kan genanvendes reduceres derfor betydeligt.

Et studie fra Sverige, lavet af Wijkman og Skånberg, viser at et skift til cirkulær økonomi ville reducere CO2-udledning med op til 70% og skabe flere arbejdspladser.

Hvad kan du selv gøre?

De valg vi som forbrugere tager spiller en vigtig rolle, og vi kan derfor være med til at bakke op om udviklingen i den cirkulære økonomi. Ved at vælge produkter af høj kvalitet, produkter af genbrugte materialer og ved at reparere i stedet for at købe nyt, er vi som forbrugere med til at reducere forurening, miljøbelastning og affald. Ved at stille krav til producenterne og de produkter vi køber, kan vi som forbrugere være med til at skabe et mere ressourceeffektivt samfund med et lavere CO2-aftryk.

Kende kæden/produktet

En anden ting vi selv kan gøre er, at kende eller undersøge produktionskæden for det produkt vi køber. Hvor stammer træet fra, hvor det er blevet forarbejdet og hvor det er eksporteret fra og til inden det endte på butikshylden?

Langt fra alt træ er certificeret, hvor der stilles krav til produktion og bæredygtighed, så det er værd at undersøge. I mange tilfælde kan det dog være svært at gennemskue, da der ikke altid findes information om det på produktet og det kan kræve en større indsats at spore, hvor træet oprindeligt

kommer fra. Men jo en længere produktionskæde, jo større risiko er der for at det kan være sværere at spore, og dermed mere uigennemsigtigt, hvor træet stammer fra.

I hele verden kan man finde eksempler på truede træsorter og ikke-bæredygtig forvaltning af træ. Som udgangspunkt kan man derfor gå efter FSC-mærkningen.

LINEAR ECONOMY

CIRCULAR ECONOMY

FSC mærkningen - kort foralt

En god måde at sikre sig, at det træ man køber, er ansvarligt produceret, er ved at gå efter FSC-certificeret træ. FSC står for Forest Stewardship Council og er en international non-profit mærkningsordning til træ og papir.

Når du køber træ fra en FSC-skov, er du bl.a. med til at sikre:

- at skoven fældes med henblik på reproduktion
- at dyr og planteliv bliver beskyttet,
- at de mennesker, der arbejder i skoven, er uddannede og får ordentlig sikkerhedsudstyr og løn
- og at oprindelige folks rettigheder respekteres.

Du kan læse mere om FSC's 10 grundprincipper her.

FSC er den mærkningsordning med den bredeste opbakning globalt og er den eneste mærkningsordning som Verdens Skove støtter op om. Det gør vi bl.a. fordi FSC-systemet sikrer at produktet, fra det var et træ i skoven til en vare i butikken, har været kontrolleret i alle dele af processen. Der er desuden en klar opdeling mellem dem, der fastsætter ordningens retningslinjer, dem der foretager vurderingen efter retningslinjerne, og dem der ejer skoven. Denne opdeling, sikrer uafhængighed og uvildighed i certificeringssystemet. Samtidig er FSC demokratisk styret, hvor alle beslutninger foretages på generalforsamlinger, og det eneste mærke af sin slags, som giver lige indflydelse til sociale, økonomiske og miljømæssige interessenter.

Du kan læse mere om FSC-systemet her.

<https://fsc.org/en>

Højrisiko arter

Nogle træarter kan siges at være højrisiko arter. Det vil sige truede træ arter, der kommer fra områder, hvor der er stor risiko for, at de er fældet ulovligt eller uden hensyntagen til deres truede status.

Eksempler på sådanne arter kan være mahogni (især fra Latinamerika), rosentræ/palisander, ipé, jatoba, vild "Burma" teak og afrikansk teak, afrikansk kirsebær, spansk ceder m.m.

Listen er desværre lang og umulig at lære udenad for den almindelige forbruger. Man kan slå de enkelte arter op i databasen Species+ og se deres status i henhold til CITES (se infoboks).

Dette kræver en større indsats som forbruger, men der er hjælp at hente (bl.a. på <http://dktimber.dk/cites/>) for at forstå den information, der er at finde i databasen.

Vigtigst er det dog at se på selve forvaltningen frem for arten. Selv handel med visse CITES-listede arter kan nemlig være positiv for skoven under de rette kontrollerede forhold.

Her er FSC endnu engang et værktøj til at sikre sig, at selv hvis man køber produkter lavet af en højrisiko art, så er mærket en garanti for, at det er ansvarligt produceret.

Derudover er den største årsag til skovrydning af de tropiske skove, at give mere plads til landbrug og produktion af soja og palmeolie. Som det kan ses på nedenstående billede. Her er det bedste du kan gøre at spise mindre kød og mere plantebaseret. Samt støtte den lokale befolkning som lever af skoven.

CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) er en international konvention til kontrol af handlen med vilde dyr og planter, herunder en række træarter. Målet er, kun at tillade en bæredygtig handel – dvs. at man ikke fjerner mere fra bestandene af vilde dyr og planter, end de kan bære.

Alternativer (lesser known timber species)

Derudover kan man også gå efter mindre kendte træarter med de samme karakteristika og kvaliteter.

Der findes nemlig "en skov" af mindre kendte træarter, de såkaldte Lesser Known Timber Species (LKTS). Det er tropiske træarter der kan bruges som alternativer til eksisterende, kendte træarter.

Ved at bruge disse er man med til at sprede presset imellem flere arter og på flere skovområder. F.eks. kan man bruge Santa Maria (*Calophyllum brasiliense*) i stedet for Mahogni og Rosita (*Hyeronima alchorneoides*) i stedet for Jatoba.

Hvilken træart, der skal bruges afhænger selvfølgelig af formålet med træets anvendelse. FSC har lavet en database, hvor man f.eks. kan søge på, hvad man skal bygge og så vil der blive vist forslag til, hvilke mindre kendte træarter der er blevet brugt i det konkrete projekt. Se databasen her: <https://www.lesserknowntimberspecies.com>

Når man bruger LKTS er det dog stadig vigtigt, at der vælges træ fra bæredygtigt drevede skovområder

4: HVORDAN FUNGERER EN SKOV?

Skoven er et samfund

Fra hjorten til regnormen, fra mos til gigantiske palmer, fra orkidé til viol, fra svamp til mikroorganisme: Verdens skove er rige på arter, der hver har sin betydning og vigtige opgave i et givent økosystem. Skove og træer er vitale både for mennesker og dyr, og yder vigtige bidrag til klodens velbefindende.

Skove er derudover afgørende for at afbøde klimændringer, forbedre luft- og vandkvaliteten, beskytte mod naturkatastrofer, bevare en rig biodiversitet, samt styrke jorddannelse, skadedyrskontrol og bestøvning.

Ødelæggelse af skovområder forværrer klimakrisen, fortrænger skov-afhængige lokalsamfund, og fremskynder tabet af værdifulde naturtyper og biodiversitet. Ved at standse skovrydning, forvalte skove bæredygtigt, gendanne degraderede skove og forøge det globale skovareal kan potentielt skadelige konsekvenser for planeten

og dens befolkning mindskes. Det er derfor essentielt at vi beskytter skovene så vi, og fremtidige generationer, kan have glæde af skovens mange kvaliteter.

Biodiversiteten

Biodiversitet er den variation af plante- og dyrearter der findes i et økosystem. Skove er et af de mest værdifulde økosystemer på Jorden, her lever omkring 80% af klodens dokumenterede arter af landlevende planter og dyr (WWF). Her kan ét enkelt træ være hjemsted for hundrevis af arter af insekter, svampe, pattedyr og planter. Skove rummer altså en særlig biologisk mangfoldighed, og denne mangfoldighed er essentiel for vores liv på Jorden.

Bevarelsen af balancen mellem arterne er enormt vigtigt for bl.a. vores medicin- og fødevarer. Et indlysende eksempel i denne forbindelse er insekter der bestøver mange af de fødevarer vi spiser, f.eks. æbler, agurker og gulerødder. Uden

5 korte om skoven:

Skove med frugttræer, medicinplanter og andre skovprodukter er med til at forbedre fødevarer sikkerheden og indkomstgrundlaget for lokalsamfund, især i tropiske egne.

Skove står for ca. 28% af ingredienserne i al menneskelig medicin

Kun 1% af Danmarks areal er dækket af skov der er mere end 150 år gammel

Hvert 3 sekund forsvinder der i verden skov svarende til en fodboldbane

Regnskoven rummer stadig utallige uopdagede arter og man regner med at her lever omkring 50 millioner arter

insekter til at bestøve blomster, kan mange arter ikke formere sig eller udvikle frugt eller frø på den.

Ødelæggelse af skovområder kan føre til udryddelse eller tab af arter, hvad enten det er dyr eller planter, og kan derfor svække ydeevnen i et helt økosystem, der afhænger af dem. Med færre arter lider modstandsdygtigheden i hele vores og dyrenes fødevarer kæde.

Mennesker og Skove

Rundt regnet er 1.6 milliarder mennesker kloden rundt direkte afhængige af skovens ressourcer - herunder mange af verdens fattigste borgere, der bor tæt på og i skoven, inklusiv mere end 2.000 oprindelige befolkningsgrupper som er afhængige af skove til medicin, mad, brændsel og husly.

Derudover har skoven en essentiel rolle for mange kulturer og religioner verden rundt. Mange oprindelige befolkninger lever i en bæredygtig symbiose med skoven, hvorved de med en indgående viden og erfaring oftest er de mest kompetente til at passe

Ca 28% af ingredienserne i al medicin på kloden stammer fra regnskoven, også meget af den Vestlige farmaceutiske medicin som f.eks. malaria- og cancer medicin. Meget af den vi den stammer fra oprindelige befolkninger der gennem årtusinder har udviklet kendskab til planter med medicinske virkemidler.

Typer af skov

Der findes mange typer af skove, og set med biologiske briller er de meget forskellige, både hvad angår geografi og klima, antal og sammensætning af dyr og planter.

De store skov kategorier kan klassificeres som Tropiske skove (Tropiske regnskove og tropiske tør skove), Tempererede skove (nåle- og løvfældende skove), Mangroveskove og Bjergskove.

Skov er en vigtig indtægtskilde mange steder i verden og cirka 30% af verdens skove bruges i en eller anden grad til produktion og drift (FAO 2015), såkaldt produktionsskov.

I produktionsskov er der ofte færre slags træer og mindre biodiversitet end i skov fritaget for drift. Produktionsskove er dog vigtige, hvis vi skal blive bedre til at bruge mere klimavenlige materialer, såsom træ. Men hvordan produktionsskov bør forvaltes, er en konstant debat.

Vand

Træer og skove er en integreret del af vores planets ferskvandscyklus og derfor har fældning af skov stor betydning for mængden af rent vand. Sunde skove filtrerer nemlig vandet, reducerer jorderosion, regulerer nedbør og genopfylder grundvands beholdningen.

Uden skove til at holde sedimentet på plads og kanalisere nedbør ned i jorden, øges risikoen for påvirkninger forbundet med naturkatastrofer som oversvømmelse og jordskred. Mangrove-skove er vigtige, da de yder beskyttelse mod bl.a. tsunamier og orkaner og er afgørende ynglepladser for livet i havet.

SKOV OG KLIMA

CO2

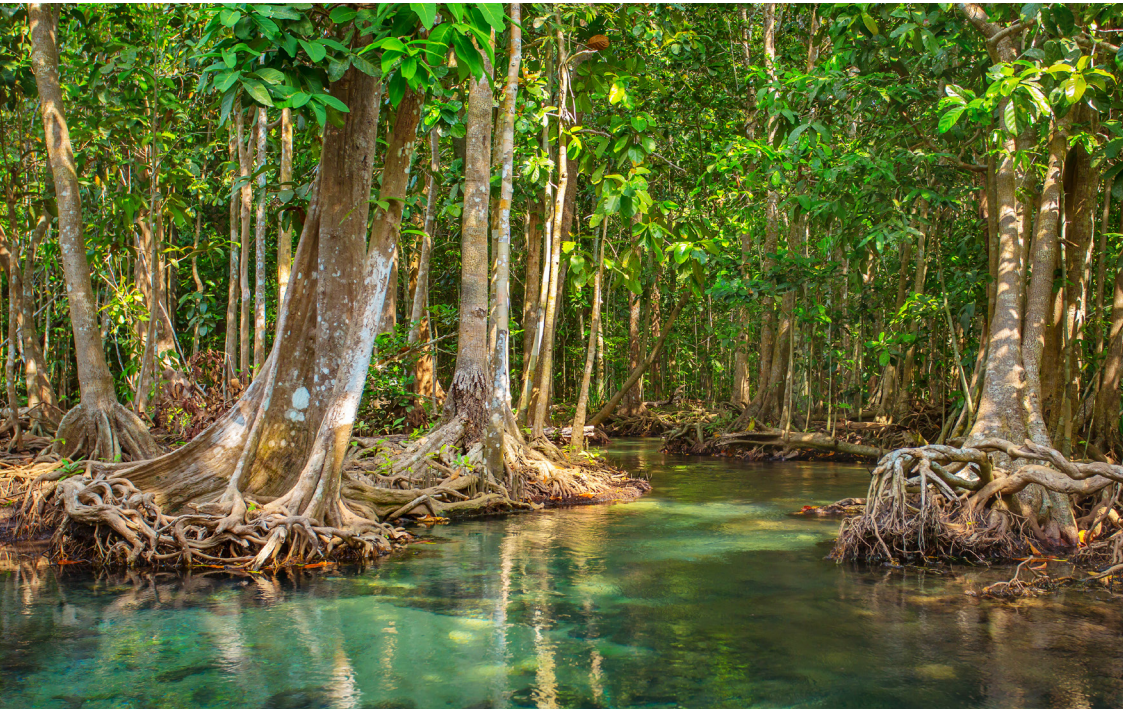
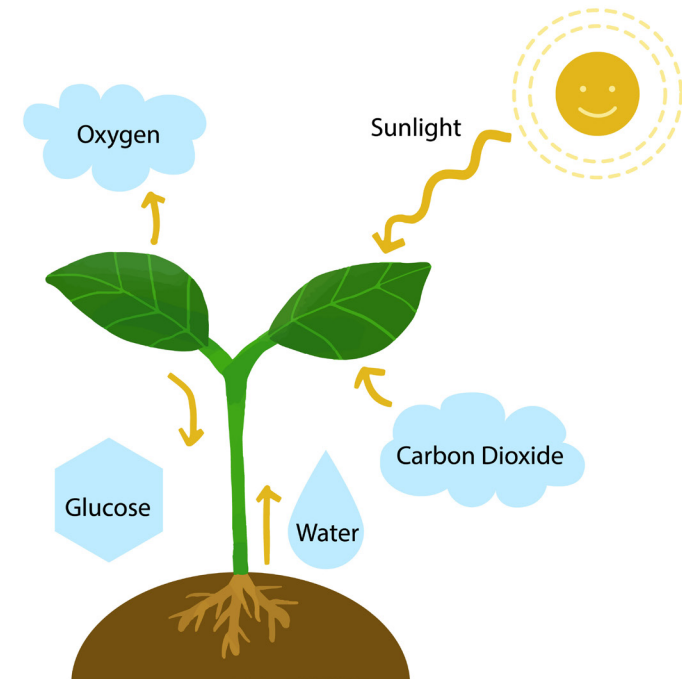
Skove er med til at optage og opbevare noget af den CO2 vi som mennesker udleder, når vi forbrænder fossile brændstoffer. Skovrydning er en af drivkræfterne bag klimaforandringerne, da skovrydning mindsker CO2 optaget og samtidig frigiver den lagrede CO2 hvis skovene brændes.

Når CO2 stiger i atmosfæren, så stiger Jordens temperatur, hvilket bl.a. fører til at polerne smelter med højere fart og voldsomme vejrforandringer fører til flere naturkatastrofer verden rundt.

Som en naturlig del af fotosyntesen, optager træer CO2 og bevarer det trygt og godt i stammer, grene, bark og rødder - i mange tilfælde i flere hundrede år.

Selv når vi fælder træ og bruger det som f.eks. byggemateriale, bevares noget af karbon'en i træet i mange år, frem for at blive frigivet.

Træer har også en høj såkaldt albedo effekt, hvilket betyder at skov kan reflektere en stor del af solens stråler tilbage i atmosfæren og dermed afkøle planeten.

5: Verdens Skove

Verdens Skove er en dansk miljøorganisation, som arbejder for en verden, der er rig på skove med biologisk mangfoldighed. Vi arbejder for bevarelse og bæredygtig brug af verdens skove - både de danske skove og regnskoven.

Verdens Skove startede som regnskovsgruppen Nepenthes i 1983 og er siden vokset til en organisation med et nationalt og internationalt sigte, med kontorer i Århus, København og Honduras, og samarbejder med lokale partnere i Panama, Nicaragua, Bolivia samt Etiopien og Uganda..

Vores vision er en verden med rig skovnatur og vores mission er at:

- Videreudvikle en langsigtet økologisk, social og økonomisk bæredygtig model for skovudnyttelse, der bevarer eller skaber værdifuld skov, som er rig på biodiversitet.
- Støtte oprindelige folk - og andre folk med tilknytning til verdens skove - i deres kamp for rettigheder, selvbestemmelse og kulturel selvidentifikation.
- Engagere borgerne i naturen, sætte skoven på den politiske dagsorden og oplyse om de problemer, der opstår - særligt i forhold til klimaet - når skovene ødelægges og den vilde natur forsvinder

6. REFERENCELISTE

Kapitel 1:

- <https://www.the-scientist.com/news-opinion/trees-tested-as-pollutant-traps-65940>
- <https://www.nature.com/news/early-exposure-to-germs-has-lasting-benefits-1.10294>
- <https://www.countryliving.com/uk/wellbeing/news/a2701/forest-good-mental-health-physical-proof/>
- <http://www.artikleromsundhed.dk/er-naturen-helbredende/>
- <https://www.worldwildlife.org/habitats/forest-habitat>
- <http://www.fao.org/state-of-forests/en/>

Kapitel 2:

- https://greatergood.berkeley.edu/article/item/why_trees_can_make_you_happier
- <https://dk.fsc.org/dk-dk/hvad-er-fsc/principper>
- <https://dk.fsc.org/dk-dk/hvad-er-fsc/10-ting-du-skal-vide-om-fsc>
- <https://www.verdensskove.org/fsc>
- <https://www.verdensskove.org/fsc/traevaerdighed-og-de-10-principper>
- <http://www.fao.org/3/ca3700en/ca3700en.pdf>

Kapitel 3:

- [Husgafvel et al. (2018); Stahel (2016); UNEP (2016)]
- <http://dktimber.dk/cites/>
- <https://www.lesserknowntimberspecies.com>
- <https://dk.fsc.org/dk-dk/det-arbejder-vi-p/mindre-kendte-traearter>
- <https://www.lesserknowntimberspecies.com>

Kapitel 4:

- CGIAR. (2017). Forests, trees and agroforestry. <https://www.foreststreesagroforestry.org/wp-content/uploads/pdf/2FTA-CRPandFPNnarrativesProposal2017-2022.pdf>
- FAO. (2018). The State of the World's Forests. Food and Agricultural organization of the United Nations. <http://www.fao.org/state-of-forests/en/>
- Global Forest Watch. (2019). <https://blog.globalforestwatch.org/>
- Husgafvel, R. Linkosalmi, L., Hughes, M., Kanerva, J. Dahl, O. (2018). Forest sector circular economy development in Finland: A regional study on sustainability driven competitive advantage and an assessment of the potential for cascading recovered solid wood. Journal of Cleaner Production Volume 181, 20 April 2018, Pages 483-497
- Stahel, W.R. (2016) The circular economy. Nature 531, 435–438 (24 March 2016)
- UNEP. (2016). Resource efficiency: Potential and economic implications. http://www.resourcepanel.org/sites/default/files/documents/document/media/resource_efficiency_report_march_2017_web_res.pdf.
- <https://rainforests.mongabay.com/1007.htm>
- https://www.wwf.dk/wwfs_arbejde/skov/dansk_skov/
- <https://www.verdensskove.org/regnskoven>
- <https://rainforests.mongabay.com/0301.htm>
- <http://www.fao.org/state-of-forests/en/>
- <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2015/apr/15/circular-economy-jobs-climate-carbon-emissions-eu-taxation>
- <https://groenomstilling.erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/media/final-version-swedish-study-13-04-15-till-tryck-ny.pdf>

